

Vervolgonderzoek
huismussen,
gierzwaluwen en vleermuizen
Schoolstraat 5 t/m 11
te Lisse

september 2022

Eco-Niche

wrvanesch@eco-niche.nl
www.eco-niche.nl

Inhoudsopgave

1: Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doelstelling	3
1.3 Leeswijzer	3
2: Project en planlocatie	4
2.1 Project	4
2.2 Planlocatie	4
3: Methode	5
3.1 Huismussen	5
3.3 Gierzwaluwen	5
3.4 Vleermuizen	6
4: Resultaten	8
4.1 Huismus	8
4.3 Gierzwaluw	8
4.4 Vleermuizen	9
4.5 Overige beschermde soorten	11
5: Conclusie	14
5.1 Effecten op beschermde soorten	14
5.2 Vervolgstappen	14
Bronnen	16
Bijlage 1: Functies voor beschermde soorten	17
Bijlage 2: Uitleg Wet natuurbescherming	19
Bijlage 3: details inspanning bij vleermuisonderzoek	21

1: Inleiding

1.1 Aanleiding

In verband met de sloop van Schoolstraat 5 t/m 11 te Lisse is in 2021 door IDDS een ecologische quickscan uitgevoerd in het kader van de natuurwetgeving. Bevoegd gezag vond deze quickscan niet afdoende en heeft beoordeeld dat:

- De planlocatie wel geschikt is voor de gierzwaluw, huismus en vogels zonder jaar rond beschermde nesten zodat nader onderzoek naar gierzwaluw en huismus noodzakelijk is.
- De opstallen binnen de planlocatie geschikt zijn als zomer-, individueel winter-, paar- en kraamverblijfplaats voor laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis. Een functie als massawinterverblijf wordt uitgesloten wegens het ontbreken van meer dan vier verdiepingen. Nader onderzoek naar gebouw bewonende soorten moeten uitwijzen of de planlocatie een functie vervult voor vleermuizen.
- Uit de quickscan is niet duidelijk of de bomen op de planlocatie zijn onderzocht op holten en of de bomen een functie hebben voor boombewonende vleermuizen.

Vanwege bovengenoemde is Eco-Niche, in opdracht van MEERvastgoed gevraagd een vervolgonderzoek naar huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen uit te voeren. Bovengenoemde soort(groep)en zijn wettelijk beschermd en de *functionaliteit* van de planlocatie mag daarom niet afnemen. Voorliggende rapportage vormt het resultaat van dit vervolgonderzoek.

1.2 Doelstelling

De doelstellingen van het vervolgonderzoek zijn:

- Het vaststellen van de aan- of afwezigheid van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen;
- Bij aanwezigheid: het vaststellen van de functionaliteit van de planlocatie voor de aangetroffen soorten;
- Het bepalen van de vervolgstappen.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een omschrijving van het project en de planlocatie en hoofdstuk 3 gaat in op de toegepaste onderzoeksmethode(s). De resultaten van de onderzoeken komen aan bod in hoofdstuk 4. Op basis van de conclusie van de onderzoeken, in hoofdstuk 5, worden in hetzelfde hoofdstuk de effecten van het project beoordeeld en de te nemen vervolgstappen gepresenteerd.

2: Project en planlocatie

Dit hoofdstuk definieert alleen de ecologisch relevante uitgangspunten van het project.

2.1 Project

Het project betreft sloop en nieuwbouw. In de effectbeoordeling gaan we uit van een worst case-scenario: namelijk dat de planlocatie kaal wordt opgeleverd; de bebouwing wordt gesloopt en begroeiing wordt gerooid.

2.2 Planlocatie

De planlocatie ligt aan de Schoolstraat 5 t/m 11 en bestaat uit twee woonhuizen, een café en tuinen. Voor een meer gedetailleerde beschrijving wordt verwezen naar de quickscan van IDDS uit 2021.

Afbeelding 1: planlocatie (bron: Kaartgegevens IDDS 2021).

3: Methode

Eco-Niche houdt, als lid van Netwerk Groene Bureaus, de inventarisatiemethodes en protocollen aan, die algemeen aanvaard danwel vereist worden door het bevoegd gezag. Deze methodes leiden doorgaans tot een goed beeld van de te onderzoeken soort(groep)en op de planlocatie en zijn onderdeel van de kwaliteitsborging van onze fauna-onderzoeken. Indien we hier van afwijken is het om ecologische redenen en zullen we dit nader onderbouwen. Hieronder wordt per soort of soortgroep de onderzoeksmethode weergegeven.

3.1 Huismussen

Het onderzoek naar de huismus voeren we uit conform de richtlijnen voor onderzoek, zoals beschreven in het 'Kennisdocument Huismus' (BIJ12, 2017). Het kennisdocument stelt onder meer eisen aan het weer, tijdstip, de geschikte onderzoeksperiode en het aantal bezoeken. Deze eisen zijn gekoppeld aan de functies die een planlocatie voor huismussen kan hebben. In **bijlage 1** staat een toelichting op de functies en wanneer ze beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming.

De bezoeken dienen in de periode 1 maart t/m 15 mei te worden uitgevoerd met tussen twee bezoeken een interval van minimaal 10 dagen. De bezoeken worden overdag uitgevoerd op tijdstippen dat huismussen actief zijn, vanaf 1 uur na zonsopkomst. Tijdens de veldbezoeken wordt op de planlocatie gekeken naar in- en uitvliegende huismussen, territorium- en nestindicerend gedrag, sporen (uitwerpselen, nesten, etc.), de aanwezigheid van jonge huismussen, rustende huismussen in groenblijvende struiken, foeragerende huismussen en locaties waar stofbaden genomen worden.

Op basis van de het formaat van de locatie en bovengenoemde richtlijn is de volgende inspanning vastgesteld:

- 2 bezoeken door 1 onderzoeker.

3.3 Gierzwaluwen

Het onderzoek naar de gierzwaluw voeren we uit conform de richtlijnen voor onderzoek, zoals beschreven in het 'Kennisdocument Gierzwaluw' (BIJ12, 2017). Het kennisdocument stelt onder meer eisen aan het weer, tijdstip, de geschikte onderzoeksperiode en het aantal bezoeken. Deze eisen zijn gekoppeld aan de functie die een planlocatie voor gierzwaluwen kan hebben (zie **bijlage 1**).

De bezoeken dienen in de periode 1 juni t/m 15 juli te worden uitgevoerd, waarvan minimaal 1 bezoek in de periode 20 juni t/m 7 juli. Tussen elk bezoek zit minimaal 10 dagen. De bezoeken worden in de avond uitgevoerd vanaf 1,5 uur voor zonsondergang totdat alle gierzwaluwen zijn ingevlogen en/of uit de planlocatie zijn vertrokken. Uit de praktijk blijkt dat gierzwaluwen nog tot circa een half uur na zonsondergang invliegen. Daarom blijven wij ook na zonsondergang, om de trefkans op een nest zo groot mogelijk te houden. Tijdens de veldbezoeken is op de planlocatie gekeken naar in- en uitvliegende gierzwaluwen, territorium- en nestindicerend gedrag, sporen (uitwerpselen, nesten, etc.) en de aanwezigheid van jonge gierzwaluwen.

Op basis van de het formaat van de locatie en bovengenoemde richtlijn is de volgende inspanning vastgesteld:

- 3 bezoeken door 1 onderzoeker.

3.4 Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen voeren we uit conform het 'Vleermuisprotocol 2021' (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Het protocol stelt onder meer eisen aan het weer, materiaal, het tijdstip, de geschikte onderzoeksperiode, het aantal bezoeken en de benodigde inspanning (aantal onderzoekers). Deze eisen zijn gekoppeld aan de functies die een planlocatie voor vleermuizen kan hebben (zie **bijlage 1**).

Inspanning

Met inspanning wordt bedoeld het aantal bezoeken, het aantal onderzoekers en de tijd per bezoek. Op basis van de te onderzoeken functies (meestal al in een quickscan vastgesteld en het formaat van de planlocatie wordt de inspanning bepaald.

Tabel 1: benodigde bezoeken en inspanning

<i>Bezoek</i>	<i>Onderzoeks- periode</i>	<i>Gericht op</i>	<i>Aantal bezoeken</i>
Zomeravond	15 mei - 15 juli	Zomer-/kraamverblijf alle soorten	1
Zomeravond LV	15 mei - 15 juli	Zomer-/kraamverblijf laatvlieger	1
Zomerochtend	15 mei - 15 juli	Zomer-/kraamverblijf alle soorten	1
Massawinterverblijf	1 aug - 10 sept	Gewone dwergvleermuis	n.v.t.
Najaar	15 aug - 1 okt	Paarverblijf alle soorten	2
Najaar TV	1 okt - 1 dec	Paarverblijf tweekleurige vleermuis	n.v.t.

Aantal onderzoekers

Bij een grotere planlocatie dienen al snel meerdere onderzoekers te worden ingezet, omdat minimaal 75% van het gebied moet worden overzien. De inspanning en wordt bij Eco-Niche bepaald door de meest ervaren personen op dit onderwerp. We hanteren daarbij een aantal vuistregels:

- Wanneer een planlocatie niet goed kan worden overzien door één onderzoeker vanwege hoekjes, tuinen, bomen, worden er meer onderzoekers ingezet.
- Ook bij overzichtelijke gebieden dienen onze veldonderzoekers ruim binnen vijf minuten (te voet) op de zelfde plaats terug te kunnen zijn en de planlocatie volledig te hebben bezocht. Anders worden er extra onderzoekers ingezet.
- Een plus een is drie: tijdens de bezoeken communiceren de onderzoekers met elkaar om elkaar te attenderen op vliegrichtingen van vleermuizen en met elkaar een goed beeld te krijgen van het totaal aantal vleermuizen op de planlocatie en in de directe omgeving. Wanneer er meer dan één onderzoeker nodig is, levert dit daarom vaak extra informatie op en kan het te bestrijken gebied per onderzoeker in overzichtelijke gebieden soms iets groter worden ingeraamd.

Op basis van bovengenoemde is de volgende bezetting vastgesteld:

- 2 onderzoekers. Voor de actieradius voor dit project zie **bijlage 3**.

Tussen twee avondbezoeken en tussen één avond- en één ochtendbezoek zit minimaal 20 dagen. Het onderzoek naar vleermuizen vindt plaats met behulp van een batdetector van het type Petterson D240x en opnameapparatuur. Tijdens de veldbezoeken wordt op de planlocatie gekeken naar in- en uitvliegende vleermuizen, territorium- en zwermgedrag, sporen (uitwerpselen) en de aanwezigheid van foeragerende vleermuizen en vleermuizen op route.

Tijdsinspanning per bezoek

Het vleermuisprotocol kent voor elke soort een voorgeschreven tijdsinspanning. Belangrijk is om in ieder geval te voldoen aan de voorgeschreven inspanning van de te verwachten (doorgaans algemene) soorten. Dit is minimaal twee uur per bezoek. Wanneer bijzondere

soorten verwacht worden, ramen we de voorgeschreven extra inspanning in. Echter, soms kunnen bijzondere soorten niet 100% worden uitgesloten, maar worden ze ook niet verwacht. Wanneer tijdens één van de bezoeken een minder algemene soort wordt waargenomen en meer inzicht nodig is over de functie van de planlocatie voor deze soort, wordt de tijdsinspanning verlengd. Op dat moment passen we de onderzoeksinspanning aan op de vereisten van het vleermuisprotocol voor deze soorten.

Interpretatie paarverblijfplaatsen en kleine winterverblijfplaatsen

Gewone dwergvleermuizen baltsen al vliegend in hun territorium. Ergens binnen dit territorium ligt de paarverblijfplaats, maar deze is echter niet altijd te lokaliseren. Indien binnen dit territorium tijdens de zomer al een zomerverblijfplaats is vastgesteld dan wordt de paarverblijfplaats aan deze verblijfplaats toegekend. Een paarverblijfplaats wordt ook altijd als winterverblijfplaats voor een kleine groep of solitair overwinterende vleermuizen beschouwd op basis van het voorzorgsbeginsel. Kleine winterverblijfplaatsen in gebouwen zijn namelijk niet tot nauwelijks te onderzoeken en tijdens milde winters voldoen hiervoor ook de kleinere, weinig beschutte verblijfplaatsen, zoals achter dakranden.

4: Resultaten

In dit rapport worden alleen waarnemingen genoemd die bepalend zijn voor de te onderzoeken functies, zoals beschreven in hoofdstuk 3. Functies van beschermde soorten die tijdens het onderzoek 'toevallig' buiten de planlocatie zijn waargenomen worden ook vermeld. Dit geldt ook voor toevallige waarnemingen van andere dan de onderzochte beschermde soorten, zoals nestlocaties van algemene broedvogelsoorten, mits deze relevant kunnen zijn voor de effectbeoordeling. Van de resultaten worden eerst de bezoekdata weergegeven, waarna de totalen per bezoek en de aangetroffen functies gepresenteerd worden.

4.1 Huismus

Bezoeken

Tabel 2 geeft de bezoekdata, start- en eindtijden en de weeromstandigheden op deze data weer. De bezoeken zijn onder optimale weersomstandigheden uitgevoerd conform het kennisdocument.

Tabel 2: bezoekdata en weersomstandigheden huismussen

<i>Bezoek</i>	<i>Datum</i>	<i>Tijd (uur)</i>	<i>Temperatuur</i>	<i>Windkracht</i>	<i>Bewolking</i>
Bezoek 1	29-03-2022*	09:50 – 10:50	6°C	2 Bft	100% (mistig)
Bezoek 2	11-04-2022	08:00 – 09:00	5°C	1 Bft	0% (zon)

* het is al twee weken achtereen prachtig zonnig weer. De huismussen zijn in Nederland al volop actief met balts- en nestgedrag en de eerste week van april werden minder gunstige weersomstandigheden voorspeld.

Totaal aanwezige huismussen per bezoek

Tabel 3 geeft per bezoek het totaal aantal aanwezige huismussen op de planlocatie en in de directe omgeving. Dit betreft een schatting op basis van de activiteit gedurende het gehele bezoek van zowel zingende mannetjes als foeragerende huismussen.

Tabel 3: aantal aanwezige huismussen per bezoek op de planlocatie en in directe omgeving

<i>Bezoek</i>	<i>Aantal huismussen binnen de planlocatie</i>	<i>Aantal huismussen planlocatie incl. omgeving</i>
Bezoek 1	0	0
Bezoek 2	0	0

Nestlocaties en functionele leefgebied

De aanwezigheid van nestlocaties van huismussen of andere essentiële functies op de planlocatie is uitgesloten. De planlocatie heeft geen nestlocaties of functioneel leefgebied van huismussen, aangezien tijdens geen van de bezoeken huismussen zijn waargenomen, ook niet in de omgeving.

4.3 Gierzwaluw

Bezoeken

Tabel 4 geeft de bezoekdata, start- en eindtijden en de weeromstandigheden op deze data weer. De bezoeken zijn onder optimale weersomstandigheden uitgevoerd conform het kennisdocument.

Tabel 4: bezoekdata en weersomstandigheden gierzwaluwen

<i>Bezoek</i>	<i>Datum</i>	<i>Tijd (uur)</i>	<i>Temp</i>	<i>Wind</i>	<i>Bewolking</i>
Bezoek 1	16-06-2022	20:30 – 24:00	25°C	2 Bft	0%
Bezoek 2	01-07-2022	20:30 – 22:30	17°C	2 Bft	30%
Bezoek 3	11-07-2022	20:30 – 24:05	19°C	2 Bft	30%

Totaal aanwezige gierzwaluwen per bezoek

Tabel 5 geeft per bezoek het aantal aanwezige gierzwaluwen op de planlocatie en in de directe omgeving. Dit betreft een schatting op basis van de activiteit gedurende het gehele bezoek van zowel laag- als hoogvliegende gierzwaluwen.

Tabel 5: aantal aanwezige gierzwaluwen per bezoek op de planlocatie en in directe omgeving

<i>bezoek:</i>	<i>Aantal laagvliegende gierzwaluwen binnen planlocatie</i>	<i>Aantal hoogvliegende gierzwaluwen binnen planlocatie</i>	<i>Aantal gierzwaluwen omgeving</i>
Bezoek 1	0	2	2-10
Bezoek 2	0	0	0
Bezoek 3	0	8	8-30

Nestlocaties

De aanwezigheid van nestlocaties van gierzwaluwen op de planlocatie is uitgesloten. Ook in de directe omgeving zijn geen nestlocaties vastgesteld. Buiten de planlocatie, in het centrum van Lisse worden wel gierzwaluwnesten verwacht. In het centrum van Lisse (ca. 350 meter ten noordwesten van de planlocatie) is hoog in de lucht een groep gierzwaluwen aan het foerageren en zijn ook geluiden van gierende gierzwaluwen hoorbaar.

4.4 Vleermuizen

Bezoeken

Tabel 6 geeft de bezoekdata, start- en eindtijden en de weersomstandigheden op deze data weer. De bezoeken zijn onder gunstige weersomstandigheden uitgevoerd conform het vleermuisprotocol.

Tabel 6: bezoekdata en weersomstandigheden vleermuizen

<i>Bezoeknaam</i>	<i>Datum</i>	<i>Tijd (uur)</i>	<i>Temperatuur</i>	<i>Wind</i>	<i>Bewolking</i>
Najaar 1	01-09-2021	21:27 - 23:45	16°C	2 Bft	100%
Najaar 2	27-09-2021	20:20 - 22:30	15°C	3 Bft	90%
Zomerochtend	18-05-2022	03:45 - 05:45	14°C	1 Bft	0%
Zomeravond LV	16-06-2022	20:30 - 24:00	25°C	2 Bft	0%
Zomeravond	11-07-2022	20:30 - 24:05	19°C	2 Bft	30%

Het globale beeld: totaal aanwezige vleermuizen per bezoek

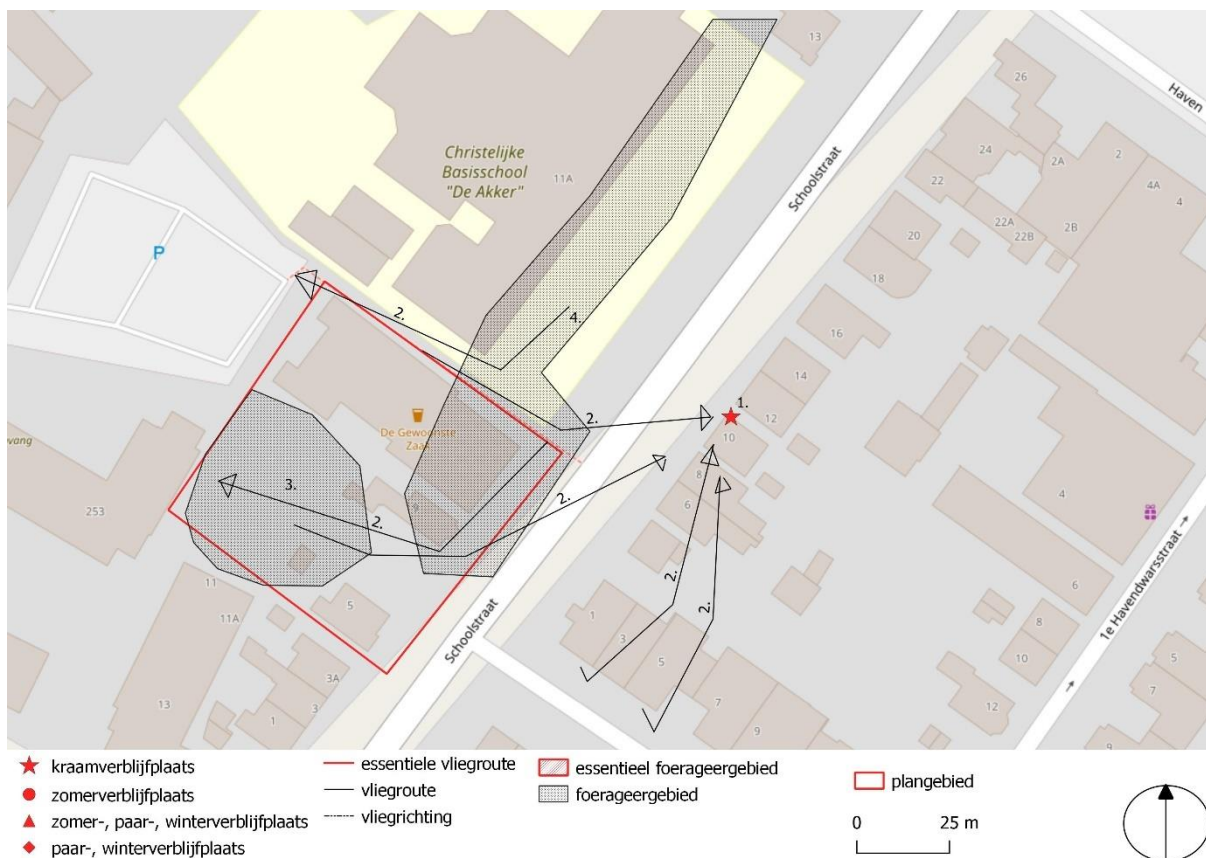
Tabel 7 geeft per bezoek en per soort het aantal aanwezige vleermuizen op de planlocatie en in de directe omgeving. Dit betreft een schatting op basis van de activiteit gedurende het gehele bezoek, ongeacht het gedrag en aanwezigheid van verblijfplaatsen et cetera.

Tabel 7: aantal aanwezige vleermuizen per bezoek op de planlocatie en in directe omgeving

<i>Bezoek</i>	<i>Gewone dwergvleermuis</i>	<i>Ruige dwergvleermuis</i>	<i>Laatvlieger</i>	<i>Rosse vleermuis</i>	<i>Overige soorten</i>
Najaar 1	4	0	0	1	0
Najaar 2	4	0	0	0	0
Zomerochtend	>50	0	1	0	0
Zomeravond LV	4-10	1	1-3	1	0
Zomeravond	9	0	1	0	0

Verblijfplaatsen

De planlocatie heeft geen verblijfplaats van vleermuizen. In de onderstaande figuur worden de buiten de planlocatie aangetroffen verblijfplaats en de overige functies van vleermuizen weergegeven met symbolen en nummers en deze worden met dezelfde nummers in tabellen nader toegelicht.

Afbeelding 2: functies van vleermuizen. Bron kaartondergrond: OpenStreetMaps.

Tabel 8: verblijfplaatsen

Nr.	soort	Aantal exemplaren	Locatie (adres en positie)
Kraamverblijfplaatsen			
1.	Gewone dwergvleermuis	>50	Schoolstraat 10, zijgevel, kier/scheur onder dakgoot nabij hoek (foto).

Tabel 9: functionele leefgebied

Nr.	Soort	Aantal exemplaren	Locatie (adres en positie)
Vliegroutes			
2.	Gewone dwergvleermuis	>30	Diffuus, richting kraamverblijfplaats tijdens ochtendschemer o.a. via tuin planlocatie
2.	Gewone dwergvleermuis	>20	Diffuus, vanuit kraamverblijfplaats tijdens avondschemer, ook via tuin planlocatie
Foerageergebied			
3.	Gewone dwergvleermuis	1-3	Schoolstraat 5-9, achtertuin rond bomen.
4.	Gewone dwergvleermuis	2-5	Schoolstraat 13, schoolplein en rond gebouw.

Afbeelding 3: verblijfplaats nr 1.

Afbeelding 4: invliegopening.

Kraamkolonie en bijbehorende functionele leefomgeving

Buiten de planlocatie, in een woning aan de Schoolstraat 10, is een kraamkolonie aangetroffen (nr 1 op de kaart). Later bleek de kolonie verhuisd te zijn naar een gebouw verderop in de Schoolstraat (rechts van de school). Op beide locaties werd zowel bij het in- als uitvliegen geen eenduidige of vaste vliegroute gekozen, maar gingen en kwamen de gewone dwergvleermuizen naar en uit meerdere windrichtingen. Ze vlogen langs de bebouwing en dwars over de straat. Enkele exemplaren vlogen via de planlocatie. Geen van deze vliegrichtingen wordt als essentieel aangemerkt.

De planlocatie wordt gebruikt als foerageergebied. In de tuin van de planlocatie werd kort gefoerageerd. De tuin is te kleinschalig om als essentieel foerageergebied te fungeren. In de omgeving zijn daarbij binnen het bereik van de kolonie voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig:

- Diverse bomen en tuinen binnen 500 meter van de planlocatie, waaronder het schoolplein (nr. 4 op de kaart) en de begraafplaats van de Sint Agathakerk (ca. 100 meter ten zuiden van de planlocatie);
- Keukenhofbos: 700 meter ten westen van de planlocatie.

Boombewonende vleermuizen

De aanwezigheid van een verblijfplaats van boombewonende vleermuissoorten in een van de bomen in de tuin op de planlocatie is uitgesloten. Tijdens het onderzoek is eenmaal een passerende ruige dwergvleermuis in de omgeving van de planlocatie waargenomen. Op de planlocatie en rond de bomen zijn geen boombewonende soorten waargenomen. Ook tijdens de najaarsbezoeken zijn geen baltsroepen van boombewonende soorten gehoord.

4.5 Overige beschermde soorten

Toevallige waarnemingen van overige beschermde soorten worden vermeld, mits ze relevant zijn voor de effectbeoordeling. Naast de te onderzoeken soorten zijn nestlocaties van algemene broedvogelsoorten waargenomen, namelijk kauw, Turkse tortel en zilvermeeuw:

Afbeelding 5: nesten van algemene broedvogels. Bron kaartondergrond: OpenStreetMaps.

Tabel 11 omschrijving nestlocaties **algemene broedvogels** binnen de planlocatie

Nr.	Soort	Aantal nesten	Locatie (adres en positie)
1.	Kauw	1	Schoolstraat 9, achterste schoorsteen.
2.	Kauw	1	Schoolstraat 9, voorste schoorsteen.
3.	Turkse tortel	1	Schoolstraat 9, conifeer, achterin tuin.
4.	Zilvermeeuw	1	Schoolstraat 11, pannendak schuur; 3 pullen op het dak (foto).

Afbeelding 6: pul zilvermeeuw op dak café (in totaal zijn er 3 pullen op het dak waargenomen).

Boombewonende vogels

Onder de bomen zijn uitwerpselen van vogels waargenomen, maar geen braakballen of andere sporen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Tijdens de veldbezoeken voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen zijn geen uilen of roofvogels waargenomen. Op basis van voorgenoemde worden deze vogelsoorten worden er dan ook niet verwacht. Tijdens de bezoeken zijn de volgende algemene broedvogelsoorten waargenomen: ekster, grote mantelmeeuw, halsbandparkiet, heggenmus, houtduif, kauw, koolmees, nijlgans, merel, pimpelmees, stadsduif, tjiftjaf, Turkse tortel, zilvermeeuw. In een van de bomen is een nest van een Turkse tortel aanwezig.

5: Conclusie

Van augustus 2021 t/m juli 2022 heeft Eco-Niche, in opdracht van MEERvastgoed, voor het project aan de Schoolstraat 5 t/m 11 te Lisse het vervolgonderzoek naar huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen uitgevoerd. De aan- of afwezigheid van de onderzochte beschermde soorten en de functies van de planlocatie dienden te worden vastgesteld. Hieronder de conclusie inclusief de te nemen vervolgstappen.

5.1 Effecten op beschermde soorten

Negatieve effecten op huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen zijn uit te sluiten, omdat er op de planlocatie geen nesten, vaste verblijfplaatsen of essentieel functioneel leefgebied aanwezig is. Negatieve effecten op algemeen voorkomende broedvogelsoorten (waaronder kauw, Turkse tortel en zilvermeeuw) zijn niet uit te sluiten, omdat nesten in de schoorstenen, op het dak of in bomen en struiken verloren kunnen gaan indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd (Art 3.1). In tabel 12 is samengevat van welke waargenomen beschermde soorten en functies tijdens het onderzoek zijn aangetroffen en of het project hier negatieve effecten op heeft.

Tabel 12: totaal beschermde soorten, functies en effecten

<i>Soort(groep)</i>	<i>Beschermde functie</i>	<i>Aantal</i>	<i>Negatieve effecten</i>
Gewone dwergvleermuis	Kraamverblijfplaats buiten planlocatie	1	Nee
Gewone dwergvleermuis	Foerageergebied binnen en buiten de planlocatie	1	Nee
Algemeen voorkomende broedvogelsoorten: o.a. kauw, Turksetortel, zilvermeeuw	Nesten binnen de planlocatie	4	Ja, tenzij

5.2 Vervolgstappen

Een ontheffingaanvraag is niet nodig om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen, maar de Zorgplicht blijft wel altijd van toepassing.

Zorgplicht

De zorgplicht (Art 1.11) geldt voor alle soortgroepen, dus ook als ze niet beschermd zijn (zie **bijlage 2**). Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Dit kan door dieren de gelegenheid te geven om uit te wijken en ze niet opzettelijk te doden:

- overleg bij het aantreffen van gewervelde dieren met de ecooloog hoe er omheen gewerkt kan worden of hoe ze verplaatst kunnen worden tot op een veilige afstand van de werkzaamheden.
- Voer de werkzaamheden buiten de broedperiode uit. Dit geldt onder andere voor kauw, Turkse tortel en zilvermeeuw. De broedperiode is globaal van maart t/m juli, maar er dient rekening gehouden te worden met verschillen per vogelsoort en jaarlijkse/seizoensafhankelijke afwijkingen vanwege de weersomstandigheden. Overleg dit met een ecooloog. OF:
- Laat een ecooloog vooraf aan de werkzaamheden controleren op nesten. Indien aangetroffen: overleg vervolgstappen

Rapportage: Carolien van der Graaf (MSc.)

Borging: Willem van Esch (Msc.)

Eco-Niche

Pagina 14

Eco-Niche heeft het onderzoek zo secuur en compleet als mogelijk uitgevoerd. Er kunnen echter geen rechten aan dit onderzoek worden ontleend. Natuur is dynamisch en daarmee niet altijd even voorspelbaar. We adviseren dan ook om indien er tijdens de werkzaamheden – ondanks alles – toch nog andere beschermde soorten op de planlocaties worden aangetroffen, hiervoor contact met ons op te nemen om adequate maatregelen te treffen.

© Eco-Niche 2022

*Eco-Niche is lid van het Netwerk Groene Bureaus
en houdt zich daarmee aan de bijbehorende kwaliteitseisen,
richtlijnen en protocollen van dit netwerk*

Bronnen

Onderzoeksmethodes

1. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.
2. BIJ12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0, juli 2017.
3. BIJ12 (2017). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0, juli 2017.
4. BIJ12 (2017). Kennisdocument Huismus, versie 1.0, juli 2017.
5. BIJ12 (2017). Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0, juli 2017.

Wetgeving

6. Wet natuurbescherming: www.rijksoverheid.nl
7. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming), Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 2016, nr34.
8. Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 16 oktober 2016, nr. WJZ / 16153443, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming (Regeling natuurbescherming), Staatscourant nr 55791, 28 oktober 2016.
9. Ministerie van Economische Zaken (december 2016). Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3.

Bijlage 1: Functies voor beschermde soorten

Functies voor huismussen

Alle nestlocaties zijn wettelijk beschermd:

Nestlocatie: nest waar eieren gelegd worden en de jongen opgroeien, dat buiten het broedseizoen ook als slaappleats gebruikt kan worden.

Het functioneel leefgebied is wettelijk beschermd indien aantasting het functioneren van een nestlocatie aantast. Ontbreekt één van de volgende onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is de habitat niet geschikt voor de huismus:

Functioneel leefgebied: dekking en rustplaats in de winter (stekelige struiken, groen-blijvende struiken en klimplanten, coniferen, klimop), voedsel (voor volwassen en jongen), plekken voor stofbaden en drinkwater (BIJ12, 2017).

Functies voor gierzwaluwen

Alle nestlocaties zijn wettelijk beschermd.

Nestlocatie: nest waar eieren gelegd worden en de jongen opgroeien.

Het functioneel leefgebied is wettelijk beschermd indien aantasting het functioneren van een nestlocatie aantast, maar dat is bij gierzwaluwen niet aan de orde. De gierzwaluw brengt het grootste deel van zijn leven door in de lucht. Alleen om te broeden verlaten gierzwaluwen tijdelijk het luchtruim en komen ze aan het aardoppervlak (BIJ12, 2017).

Functies voor vleermuizen

De onderstaande definities zijn overgenomen uit het vleermuisprotocol (NGB, 2021).

Alle typen verblijfplaatsen zijn beschermd:

Zomerverblijfplaats: een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn, waarvan niet aangetoond is dat het een kraam-verblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is.

Kraamverblijfplaats: een verblijfplaats van een kraamgroep met vrouwtjes met jongen.

Paarverblijfplaats: een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen. (Zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor.)

Winterverblijfplaats: een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Het betreft bij soorten die jaarrond in hun leefgebied blijven nogal eens een voormalige paarplaats of een andere verblijfplaats. Er zijn bij soorten als gewone dwergvleermuis massawinterverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen voor kleinere groepen te onderscheiden.

Het functioneel leefgebied is wettelijk beschermd indien aantasting van de onderstaande elementen het functioneren van een verblijfplaats aantast:

Vliegroute: een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied of tussen verblijfplaatsen visa versa.

Migratieroute: een vaste route van zomerleefgebied naar winterverblijfplaats of winterleefgebied en visa versa.

Foerageergebied: een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert.

Bijlage 2: Uitleg Wet natuurbescherming

De effecten van het project zijn getoetst aan de natuurwetgeving en daarmee aan hoofdstuk 2 en 3 uit de Wet natuurbescherming. Hieronder wordt de Wet natuurbescherming uitgelegd. De uitleg is gebaseerd op de brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie Economische Zaken.

Doel van de wet

De Wet natuurbescherming is gericht op het beschermen, ontwikkelen en gebruiken van de natuur en waardevolle landschappen vanwege de intrinsieke waarde, de biologische diversiteit en de cultuurhistorische en maatschappelijke functies. De wet regelt in hoofdstuk 2 en 3 de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van natuurgebieden en de in het wild levende planten- en diersoorten.

Verboden

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verbodsbepalingen om ervoor te zorgen dat in het wild levende soorten en natuurgebieden zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten en gebieden in principe verboden zijn:

Verbodsbepalingen binnen de gebiedsbescherming:

Het is verboden een plan / project te realiseren of andere handelingen te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van het natuurlijk habitat of het habitat van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

Verbodsbepalingen binnen de soortenbescherming per beschermingsregime:

De wet kent voor beschermde soorten drie verschillende beschermingsregimes: paragraaf 3.1 voor soorten uit de Vogelrichtlijn, paragraaf 3.2 voor soorten uit de Habitatrichtlijn en paragraaf 3.3 voor de overige nationaal beschermde soorten. Daarnaast geldt voor alle inheemse planten en dieren een zorgplicht.

Vogelrichtlijn §3.1	Habitatrichtlijn §3.2	Nationaal beschermd §3.3
<i>Art 3.1 lid 1</i> Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	<i>Art 3.5 lid 1</i> Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	<i>Art 3.10 lid 1a</i> Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
<i>Art 3.1 lid 2</i> Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	<i>Art 3.5 lid 4</i> Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	<i>Art 3.10 lid 1b</i> Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
<i>Art 3.1 lid 3</i> Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	<i>Art 3.5 lid 3</i> Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing

Vogelrichtlijn §3.1	Habitatrichtlijn §3.2	Nationaal beschermd §3.3
<i>Art 3.1 lid 4 en lid 5</i> Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	<i>Art 3.5 lid 2</i> Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	<i>Art 3.5 lid 5</i> Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	<i>Art 3.10 lid 1c</i> Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Zorgplicht

De zorgplicht (artikel 1.11) heeft betrekking op de intrinsieke waarde van natuur. Dit houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De zorg houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn of haar handelen of het nalaten daarvan nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt, dergelijke handelingen achterwege laat of maatregelen treft om de gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Ontheffing en vergunning

De initiatiefnemer blijft altijd verantwoordelijk voor (de gevolgen van) zijn/haar plan/project, maar van het verbod op schadelijke activiteiten ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken. De bevoegdheid hiervoor ligt bij de provincie of het ministerie van Economische Zaken. Een vergunning-/ontheffingaanvraag kan ook, via de gemeente, aanhaken bij de procedure van de omgevingsvergunning (Omgevingswet). Hierbij legt de gemeente de aanvraag voor aan de provincie. De provincie geeft vervolgens op grond van de inhoudelijke toetsing al dan niet een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) af.

Ontheffing soortenbescherming:

Van de verboden voor beschermde soorten kan met een ontheffing, vrijstelling, gedragscode of provinciale verordening worden afgeweken, mits aan 3 criteria wordt voldaan:

1. een andere bevredigende oplossing voor de activiteit is niet mogelijk.
2. de ingreep doet geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de soort.
3. het project / plan heeft een in de wet genoemd algemeen belang.

Voor de overige nationaal beschermde soorten (§3.3) zijn in de wet meer wettelijke belangen opgenomen dan voor de soorten uit Vogel- en Habitatrichtlijn (§3.1 en §3.2), waaronder het algemene belang van 'ruimtelijke ontwikkelingen'.

Vergunning gebiedsbescherming:

Van de verboden in beschermde natuurgebieden kan met een vergunning of provinciale verordening worden afgeweken, mits uit een '*passende beoordeling*' blijkt dat het plan / project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten, of als aan de ADC-criteria wordt voldaan:

- A: er zijn geen alternatieve oplossingen;
- D: het plan/project is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en
- C: de nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

Bijlage 3: details inspanning bij vleermuisonderzoek

In de onderstaande afbeelding is per onderzoeker globaal het deel aangegeven dat tijdens een bezoek gedekt wordt. Het deel kan binnen vijf minuten één of meerdere keren worden bestreken.

Afbeelding 7: deel van de planlocatie dat per onderzoeker wordt overzien (bron: IDDS, 2021).